

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՅՈՐԵՆԻ ՀԱՏԻԿԻՆ ԱՅԼԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ պաշտամունքի ժամագրքին մէջ դասաւորուած իննը ամենօրեայ ժամերգութեանց վերջինն է որ կը կատարենք: Այդ կը կոչուի Հանգստեան ժամ: Երուսաղէմի մէջ, Տաճարի մթաստուեր մթնոլորտին, մոմերով եւ կանթեղներով խորհրդաւորապէս պալլացող լոյսերու երերումներու հետ, խողտացող սրտերու եւ մայուածքներու հիացիկ մրմունջներուն, ներամփոփ զեղումներուն եւ աղօթքներուն պլլուած հոգիներուն համար այս պահը ծանօթ է իբրեւ «Հսկումի Գիշեր»:

Վանական կեանքին մէջ, վանական դրութեան համաձայն, կէս-գիշերէն սկսելով, վանականները կ'աղօթեն, ամէն փնի մը ժամը անգամ մը: Կէս-գիշերուան Գիշերային ժամերգութենէն յետոյ, կու գայ Առաւօտեան ժամերգութիւնը, ապա՝ Արեւագալը, Երրորդ, Վեցերորդ, Իններորդ ժամերու ճաշու արարողութիւնը, յետ միջօրէին՝ Նրեկոյեան ժամերգութիւնը, եւ աշխատանքի դադարումէն յետոյ՝ Խաղաղական ժամը, եւ երբ պատրաստ են քնանալու, կը կատարեն Հանգստեան արարողութիւնը, «Հսկումը»:

Յատկանշական կը գտնենք որ հանգստանալու, քնանալու խնդրանքով կատարուող աղօթքին, այսինքն Հանգստեան ժամի այս պաշտաման մէջ, իբրեւ Աւետարանէն կարդացուելիք հատուած

ընտրուած է Յորենի հատիկին այլաբանութիւնը:

Եկեղեցի յաճախող հաւատացեալներուն կողմէ, բայց մանաւանդ Սուրբ Պատարագի հետ կապուած Հոգեհանգստեան կարգին պատճառով «Եկեղեցի հրաւիրուած» եւ ննջեցեալներուն* «յիշատակը յարգելու կոչին» ընդառաջող ծանօթներուն եւ բարեկամներուն եւ ընտանիքի պարագաներուն կողմէ, ամենէն շատ լսուած Աւետարանական հատուածներէն մէկն է ցորենի հատիկին այլաբանութիւնը: Այնտեղ Յիսուս կու տայ երեք-չորս հիմնական գաղափարներ եւ սկզբունքներ, կեանքը իմաստալից կերպով ապրելու եւ գայն արդիւնաւորելու, արժեւորելու մասին:

Յովհաննոս Աւետարանին ԺԲ Գլուխի 24-26 համարներուն մէջ, Յիսուս կը պատգամէ.-

«Եթէ ցորենի հատիկը հողին տակ թաղուած ժամանակը չմեռնի, ինքը առանձին կը մնայ: Ոչ մէկ նպատակի օգտակար կրնայ դառնալ: Իսկ եթէ մեռնի, շատ արդիւնք կու տայ»: Այս մէկ գաղափար եւ մէկ սկզբունք՝ թէ ինչպէս պէտք է ապրիմք մենք:

Յետոյ՝ «Այն որ իր անձը կը սիրէ եսասիրաբար, գայն պիտի կորսնցնէ: Իսկ այն որ կ'ատէ իր անձը այս աշխարհի վրայ, յաւիտեանական կեանքի համար կը պահէ գայն:»

Սխալ պէտք չէ հասկնալ թէ ինչ կը

*Ծանօթ.- Աստուած մեր մեռելները ողջ պահէ: Անոնք է որ կը հրաւիրեն, եւ մեզ իրարու բով կը բերեն, միասին աղօթելու: Անոնք է որ մեզի Աւետարանը կը փարզեն, կը սորվեցնեն.- իրարու բով գալու, մեր հակառակութիւնները, անհամաձայնութիւնները, բէնները, ոխերը մէկ կողմ դնելու եւ միասին յիշելու որ ի վերջոյ մեր վախճանը իրենց միանալն է:

նշանակէ իր անձը ատել: Ձի նշանակեք երբեք ատել, արհամարհել, ոչինչի տեղ դնել մարմինը, անձը: Այլ, կը նշանակէ գործածել մարմինը եւ անձը այն նպատակներուն համար որ Աստուած կ'ուզէ որ մենք գործածենք: Եւ եթէ գործածենք, Աստուծոյ գործակից կը դառնանք, Անոր ձեռքը գործիք կը դառնանք: Կարծես Աստուած մեզի կ'ապաւինի. մեզի պէտք ունի Աստուած որպէս զի Իր բարի կամքը ըմբռնուի, տեսնուի, շօշափուի, գործածուի այս աշխարհի վրայ: Ով որ այս իմաստով ինքզինքով չի զբաղուիր, ան արդէն յաւիտեանական կեանք ապահոված կը լինի ինքզինքին:

Երրորդ գաղափարը. «Ով որ զիս պիտի պաշտէ (գրաբար իմաստով, որ կը նշանակէ՝ ինծի պիտի ծառայէ) իմ ետեւէս թող գայ: Ով որ ինծի ծառայէ, գայն իմ Հայրս պիտի պատուէ:» Եւ «ծառայել» կը նշանակէ աշակերտիլ, հետեւիլ Քրիստոսի օրինակին: Անոր կեանքին օրինակը, կեանքին գործելակերպը՝ մեր կեանքը եւ մեր գործելակերպը դարձնել:

Այս ցորենի հատիկը, Քրիստոս իսկականին մէջ իբրեւ այլաբանութիւն (allegory) ներկայացուց, բացատրելու համար Խաչին խորհուրդը: Խաչելութեան արարքը ոչ միայն իրագործեց մարդուն փրկութիւնը, այլ նաեւ եղաւ խորհրդանշէ քրիստոնէական կեանքի եւ ապրելակերպի: Եւ Քրիստոս իր կեանքով ցոյց տուաւ որ եթէ ինքը չը մեռնէր, միմակ պիտի մնար եւ ոչինչ պիտի կարենար կատարել, իրագործել: Բայց որովհետեւ յանձն առաւ մեռնիլ, շատ արդիւնք տուաւ, ամբողջ տիեզերքը իրմով նորոգուեցաւ:

Իսկ խաչը երբեք թոյլ չի տար որ մէկը ըսէ թէ ինք իր անձովը միայն կը հետաքրքրուի. «Ինչ որ ինծի համար լաւ է, շահաւոր է, օգտակար է, ա՛յդ է ինծի համար կարելորդ»: Այդ տեսակ անձ մը չի կրնար խաչը յանձն առնել: Այդ

եսասէրը անկարելի է որ իրապէս կեանք ունենայ, որ կարողանայ ուրիշներու եւս տալ: Բայց Քրիստոս ճիշտ այդ ըրաւ: Իր անձը մոռցաւ, իր անձը տուաւ որպէս զի մենք բոլորս շահուինք իրմէ, գրաւուինք իրմով, ստանանք այն ինչ որ իրն էր, եւ հետեւաբար ունենանք առաւել կեանքը, աւելի հարուստ, աւելի ճոխ արդիւնքներով:

Հետաքրքրական է որ ինչո՞ւ մեր հայրերը Հսկումի այս արարողութեան մէջ Աւետարանի այս պատկեր հատուածին ընթերցումը կարգադրած են: Իմաստալից է քննադատել առաջ ցորենի հատիկին թելադրութիւնը լսել՝ մեզի բան մը յիշեցնելու համար: Յիշեցում՝ մեզի ըսելու համար որ վաղը առաւօտ գուցէ չարքանաս: Կրնայ այս բոլորքին գիշերը լինել: Պատրա՞ստ ես: Ի՞նչ տեսակ կեանք ես ապրեր: Այս գիշեր ո՞ր կացութեան մէջն ես:

Այն ցորենի հատիկն ես, որ չէ մեռած հողին տակ, չէ տուած ինքզինքը, եւ հետեւաբար ոչինչ կ'արժէ: Եթէ ոչ՝ այն ցորենի հատիկն ես, որ հողին տակ ուրախութեամբ կը մեռնի, կը յանձնուի բնութեան օրէնքին, կը ստանայ սնունդ հողէն, ջուրէն, արեւէն, կը պայթի, կը փթթի, կը ծաղկի, կ'անի, եւ արդիւնաշատ կեանք մը կը ստանայ:

Ո՞ր մէկն ես: Ա՛յն՝ որ եսասիրաբար ինքզինքն իմայն կը մտածէ: Եթէ ոչ՝ ա՛յն՝ որ կը մոռնայ իր անձը որպէս զի Աստուած իր մէջը մտնէ եւ զինքը գործածէ: Ըսած ես կեանքիդ մէջ որ՝ «Տէր, դուն ըրէ: Ի՞նչ կ'ուզես որ ես ընեմ:» Ըսած ես ինքզինքիդ, թէ «Ես չեմ ուզեր ա՛յն՝ ինչ որ իմ բնագոյնբն, մարդկային զգացումներս, իմ տկար միտքս, տկար հոգիս, իմ չարամիտ զգացումներս, մտածումներս կը թելադրեն, եւ երբեմն նոյնիսկ կը մղեն որ չարիք ընեմ: Չեմ ուզեր: Բայց ես տկար եմ: Չեմ կրնար ազատիլ այդ բնագոյնբերէն, միմիջեւ որ Դուն զիս բռնես:

Եւ ես կ'ուզեմ, պատրաստ եմ քեզի հպելու, որպէս զի դուն ըլլաս ինծի ուղղութիւն տուողը, իմ առաջնորդս, իմ Տէրս:»

Ո՞ր մէկն ես: «Ա՛յն՝ որ կը պաշտէ եւ կը ծառայէ ինծի», ինչպէս Յիսուս ըսաւ: Եւ եթէ՝ «Ա՛յն», այն ատեն «Իմ Հայրս քեզ պիտի պատուէ»: Ամէն ուրախութիւն, ամէն ուժ, ամէն զօրութիւն, ամէն ինչ լաւ կատարելու գիտակցութիւն, ըմբռնում, քննադատ, կամեցողութիւն, վճռակամութիւն, եւ ամէն ինչ որ պէտք է, Աստուած կու տայ:

Ուրեմն, կեանքը լիացնելու, ուժ-նացնելու, արդիւնաւոր կերպով ապրելու գաղտնիքը եւ քննադատութիւնը կու տան այս ցորենի հատիկին այլաբանութեան մէջէն մեզի փոխանցուած սկզբունքները, գաղափարները:

Ձոհողութեամբ կեանքը կը փրկես:

Եսասիրութեամբ՝ կեանքը կը քթացնես, կեանքը կը փռացնես:

Մենք որ այս նոյն ոգիի մթնոլորտին մէջ մտած ենք, այս Մեծ Պահիւն առիթով մանաւանդ, ամէն օր պէտք է Աւետարանի այս հատուածը կարդանք, քանի որ ժամագրքին մէջ մեր հայրերը որոշած են, որ ամէն օր այդ ժամերգութիւնը պէտք է կատարենք: Եթէ խմբովին, հաւաքաբար

եկեղեցիին մէջ չկարենանք կատարել, երանի մեզմէ ամէն մէկը առանձնաբար, կարդալով պարզապէս ժամագրքի աղօթքները, մտիկ ընէ Յիսուսի խօսքերուն:—

«Ցորենի հատիկը եթէ հողին տակ իյնալով չմեռնի, ինքն առանձին պիտի մնայ, եւ ոչնչանայ իբրեւ անպէտք մի իր: Իսկ եթէ մեռնի, շատ արդիւնք կու տայ: «Ով որ իր անձը կը սիրէ զայն պիտի կորսնցնէ: Ով որ իր անձը կ'ատէ այս աշխարհի աչքին, յաւիտեանակա կեանքին համար զայն պիտի պահէ:

«Ով որ զիս կը պաշտէ եւ ինծի կը ծառայէ թող իմ ետեւէն գայ: Եւ ուր որ ես եմ, այնտեղ նաեւ իմ պաշտօնեան պիտի ըլլայ: Ով որ ինծի ծառայէ զայն իմ Հայրս պիտի պատուէ:»

Այս հոգին որ Քրիստոս կու տայ մեզի, ընդունինք՝ սիրով, խոնարհաբար, գիտակցութեամբ, կամեցողութեամբ, որպէս զի մեզմէ ամէն մէկը ուռնացած հոգի մը նկատուի, եւ մենք բոլորս միասնաբար կարողանանք ըսել որ մենք հարուստ ենք Աստուծոյ հոգիով: Եւ եթէ Աստուծոյ հոգին կը բնակի մեր մէջ, ոչ մէկ ուժ կրնայ մեզ քթացնել, փռացնել, կամ կորուսանել:

Աստուած մեզի հետ լինի:

ԹՈՐԳՈՄ ԱՐԲ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ